זכרים ונקבות תמימין ובעלי מומין (דאמר מר א) א תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות ואיתקש בהמה לעוף תמימין ובעלי מומין) לאפוקי מחוסר אבר דלא א"ר א] אלעזר ב) מנין למחוסר אבר שנאסר לבני נח ת"ל 1 ומכל החי מכל בשר אמרה ב] תורה הבא בהמה שחיין ראשי איברין שלה ודילמא למעוטי ג] טריפה ההוא מלחיות זרע נפקא הניחא ג) למ"ד טריפה אינה יולדת אלא למ"ד טריפה יולדת מאי איכא למימר האמר קרא אתך בדומין לך ודילמא נח גופיה טריפה הוה תמים כתיב ביה ודילמא תמים בדרכיו צדיק כתיב ביה ודילמא תמים בדרכיו צדיק במעשיו אי סלקא דעתך דנח גופיה טריפה הוה מי קאמר ליה ד] לנח דכוותך עייל שלמים לא תעייל ומאחר דנפקא לן מאתך לחיות זרע למה לי מהו דתימא אתך לצוותא בעלמא אפי' זקן אפילו סרים קמשמע לן: ה] טהורין אבל לא טמאין: ומי הוו טמאין וטהורין בההיא שעתא ד) א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מאותן ו] שלא נעבדה בהן עבירה מנא הוו ידעי כדרב חסדא דאמר רב חסדא העבירן לפני התיבה כל שהתיבה קולטתן בידוע שהוא טהור אין התיבה קולטתן בידוע שהן טמאין רבי אבהו אמר אמר קרא 2 והבאים זכר ונקבה הבאין מאיליהן אמר מר והכל קרבו עולות עולות אין שלמים לא והא כתיב 3 ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים אלא אימא הכל ז] קרבו עולות [ושלמים והתניא אבל שלמים לא כ"א עולות] עולות אין שלמים לא כמ"ד לא קרבו שלמים בני ח] נח דאיתמר ה) ר"א ור' יוסי בר חנינא חד אמר קרבו [שלמים בני נח] וחד אמר לא קרבו מ"ט דמ"ד קרבו שלמים בני נח דכתיב 4 והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן איזהו דבר שחלבו קרב לגבי מזבח ואין כולו קרב לגבי מזבח הוי אומר זה שלמים מ"ט דמ"ד לא קרבו דכתיב 5 עורי צפון ובואי תימן תתנער ט] אומה שמעשיה בצפון ותבוא אומה שמעשיה בצפון ובדרום ומר נמי הכתיב ומחלביהן משמניהן י] [דידהו] ומר נמי הכתיב עורי צפון [ההוא] בקיבוץ גליות הוא דכתיב והא כתיב 6 ויאמר משה גם אתה תתן בידינו זבחים ועולות ועשינו לה' אלהינו זבחים לאכילה ועולות להקרבה והא כתיב 7 ויקח יתרו [חותן משה] עולה וזבחים ההוא יא] לאחר מתן תורה הוא דכתיב הניחא ו) למ"ד [יתרו] אחר מתן תורה היה אלא למ"ד [יתרו] קודם מתן תורה היה מאי איכא למימר דאיתמר ז) בני ר' חייא ור' יהושע בן לוי חד אמר יתרו קודם מתן תורה היה וחד אמר יתרו אחר מתן תורה היה למ"ד יב] יתרו קודם מתן תורה היה קסבר שלמים הקריבו בני נח כתנאי 8 וישמע יתרו כהן מדין ח) מה שמועה שמע ובא ונתגייר ר' יהושע אומר מלחמת עמלק שמע (א) שהרי כתיב בצדו 9 ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב ר"א המודעי אומר מתן תורה שמע [ובא] שכשניתנה יג] תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו וכל [מלכי] עובדי כוכבים אחזתן רעדה בהיכליהן ואמרו שירה שנאמר 10 ובהיכלו כולו אומר כבוד ט) נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו מה קול ההמון אשר שמענו שמא מבול בא לעולם יד] (אמר להם) 20 ה' למבול ישב [אמר להם] 20 וישב ה' מלך לעולם טו] י) כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם טז] אמרו לו מבול של מים אינו מביא אבל מבול של אש מביא שנא' יז] 30 כי (הנה) באש ה' נשפט אמר להן כבר נשבע שאינו יח] משחית כל בשר ומה קול ההמון הזה ששמענו אמר להם חמדה טובה יש לו בבית גנזיו שהיתה גנוזה אצלו כ) תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם וביקש יט] ליתנה לבניו שנאמר 40 ה' עוז לעמו יתן [מיד] פתחו כולם ואמרו 40 ה' יברך את עמו בשלום ר"א כ] אומר קריעת ים סוף שמע ובא שנא' 50 ויהי כשמוע כל מלכי האמורי ואף רחב הזונה אמרה לשלוחי יהושע 60 כי שמענו את אשר הוביש ה' את מי ים סוף מאי שנא התם דאמר כא] (ליה) 50 ולא היה בם עוד רוח ומ"ש הכא דקאמר כא] 70 ולא קמה עוד רוח באיש

רש"י

ה"ג **זכרים ונקבות תמימים ובעלי מומין לאפוקי מחוסר אבר דלא.** ו) ולא (ב) גרסי' תמות וזכרות בבהמות כו' דמאי איריא קודם מתן תורה לאחר הקמת המשכן נמי איתא להא ועוד מדקאמר אבל מחוסר אבר לא מכלל דבעלי מומין לא נפסלו לא בבהמה ולא בעוף: **שנאסר לבני נח.** להקריב לגבוה: **שחיין ראשי איברים.** ולמה לי לאזהורי עלייהו אי לאו משום הקרבה שהקריב מהן בצאתו מן התיבה: **מלחיות זרע נפקא.** דטריפה אינה יולדת: **בדומין לך.** למעוטי טריפה: **תמים בדרכיו.** עניו וסבלן: **מהו דתימא אתך.** לאו למידרש בדומין לך אלא שהודיע כב] שאינו עושה אלא לכבודו להיות לו לצוותא: **קמ"ל.** לחיות זרע לאו כג] לצוותא בעי להו ומהשתא על כרחך אתך יתירא הוא למידרש ביה בדומין לך: **מי הוו.** הרי לא נתנה תורה: **הבאין מאיליהן.** וכל אותן שבאו אל התיבה מאיליהן באו ובהן הכיר אותם שבאו שבעה שבעה ידע שהן טהורין ושבאו שנים שנים כד] שהן טמאין: **ויזבחו זבחים שלמים.** וסיני קודם הקמת המשכן הוה ואת אמרת דעד [שלא] הוקם המשכן לא קרבו שלמים כלל: **הכל.** כה] בין לישראל בין לבני נח קרבו עולות אבל שלמים לא קרבו לבני נח ומשעת מתן תורה שנבחרו ישראל קרבו להם שלמים: **תתנער.** לשון (שמות יד) וינער ה' את מצרים: **שמעשיה בצפון.** היינו עולה שטעונה צפון מ): **ותבא.** אל מלך המשיח: **אומה שמעשיה בצפון ובדרום.** דהיינו ישראל שמקריבין עולות ושלמים: **משמניהן דידהו.** מן השמנין שבהן ומיהו עולות הוו: **בקיבוץ גליות.** [וה"ק] עורי רוח צפונית ובואי רוח דרומית לקבץ גליות המפוזרות בכם: **זבחים ועולות.** זבחים היינו שלמים וקודם מתן תורה כולהו בני נח כו]. ומשני זבחים אינן שלמים אלא לשון שחיטה בעלמא ולאכילה: **הניחא למ"ד כו'.** פלוגתא לקמן: **כתנאי.** אי קודם מתן תורה הוה [יתרו] אי לאחר: **ובהיכלו כולו אומר כבוד כו'.** רישא דקרא קול ה' יחולל אילות ובמתן תורה משתעי ובהיכלו של כל מלך ומלך כולו אומר כבוד להקב"ה: **אמר להם וישב ה' מלך לעולם.** כבר נשבע שיהא מלך לעולם על בריותיו ולא ישחיתם: **תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם.** וכ"ו מאדם ועד משה רבינו ס) הרי דבר צוה לאלף דור (תהלים קה): **עוז.** התורה שהיא מעוזן של ישראל: דאפי'

תוספות

ודילמא למעוטי טריפה. תימה דבפ' שילוח הקן (חולין דף קמ. וסס) גבי שתי צפרים חיות דרשי' מינה תרתי שחיין ראשי איברים שלה ולמעוטי טריפה וי"ל דשאני ציפורי מצורע שהוא כעין קרבן ושניהן שוין לענין פסול אבל גבי נח דשאר מומין כשרין הו"ל לאוקמיה למעוטי טריפה דוקא: **אבל** כז] למ"ד טריפה יולדת מאי איכא למימר. פי' דלדידיה לא מייתר ליה מכל החי למחוסר אבר ואיצטריך כח] למעוטי טריפה וא"ת כיון דטריפה חיה ויולדת היכי מימעטא מכל החי הא בפ' שילוח הקן (ג"ז סס) לא ממעט מחיות טריפות למ"ד טריפה חיה ויש לומר דשאני הכא דמכל החי מיותר ושפיר משתמע למעוטי טריפה אע"ג דחיה דמשתמע חיות גמורה ומסתבר למעוטי טריפה אע"ג דחיה ויולדת טפי ממחוסרת אבר דמ"מ אין טריפה בריאה נשארת ולא חזיא לקיום העולם כולי האי: **אתך** בדומין לך. וא"ת א"כ האי מכל החי למה לי דתרוייהו מאתך נפקא וכי תימא דלמא נח גופיה מחוסר אבר הוה מי קאמר רחמנא דכוותך עייל שלמים לא תעייל ס) וי"ל דמוקמא קרא בדדמי לטריפה ולא דמי כט] למחוסרת אבר דלענין קיום העולם לא ל] חיישינן: **דילמא** נח גופיה טריפה הוה. וא"ת והלא חי אחרי כן ג' מאות שנה וי"ל דשמא לא היה בכח ובריאות כראוי לו וסוגיין כמ"ד טריפה חיה ע) ור"ת היה רגיל לחלק בין טריפות דאדם לטריפות דבהמה משום דאדם אית ליה מזלא וקשה דבריש אלו טריפות (חולין דף מג.) מייתי ראיה מאיוב אטריפות דבהמה פ):

עין משפט נר מצוה

כג א מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' א:

תורה אור השלם

1. וּמִכָּל הָחַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל תָּבִיא אֶל הַתֵּבָה לְהַחֲיֹת אִתָּךְ זָכָר וּנְקֵבָה יִהְיוּ: בראשית ו, יט
2. וְהַבָּאִים זָכָר וּנְקֵבָה מִכָּל בָּשָׂר בָּאוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ אֱלֹהִים וַיִּסְגֹּר יְהוָה בַּעֲדוֹ: בראשית ז, טז
3. וַיִּשְׁלַח אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים: שמות כד, ה
4. וְהֶבֶל הֵבִיא גַם הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוֹ וּמֵחֶלְבֵהֶן וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ: בראשית ד, ד
5. עוּרִי צָפוֹן וּבוֹאִי תֵימָן הָפִיחִי גַנִּי יִזְּלוּ בְשָׂמָיו יָבֹא דוֹדִי לְגַנּוֹ וְיֹאכַל פְּרִי מְגָדָיו: שיר השירים ד, טז
6. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה גַּם אַתָּה תִּתֵּן בְּיָדֵנוּ זְבָחִים וְעֹלֹת וְעָשִׂינוּ לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ: שמות י, כה
7. וַיִּקַּח יִתְרוֹ חֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים וַיָּבֹא אַהֲרֹן וְכֹל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל לֶאֱכָל לֶחֶם עִם חֹתֵן מֹשֶׁה לִפְנֵי הָאֱלֹהִים: שמות יח, יב
8. וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹהֵן מִדְיָן חֹתֵן מֹשֶׁה אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי הוֹצִיא יְהוָה אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם: שמות יח, א
9. וַיַּחֲלֹשׁ יְהוֹשֻׁעַ אֶת עֲמָלֵק וְאֶת עַמּוֹ לְפִי חָרֶב: שמות יז, יג
10. קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: תהלים כט, ט
11. יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: תהלים כט, י
12. כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחַרְבּוֹ אֶת כָּל בָּשָׂר וְרַבּוּ חַלְלֵי יְהוָה: ישעיהו סו, טז
13. יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: תהלים כט, יא
14. וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכָל מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל הַיָּם אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עַד עָבְרֵנוּ {עָבְרָם} וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא הָיָה בָם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: יהושע ה, א
15. כִּי שָׁמַעְנוּ אֵת אֲשֶׁר הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת מֵי יַם סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם וַאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וּלְעוֹג אֲשֶׁר הֶחֱרַמְתֶּם אוֹתָם: יהושע ב, י
16. וַנִּשְׁמַע וַיִּמַּס לְבָבֵנוּ וְלֹא קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת: יהושע ב, יא

שיטה מקובצת

מ"ש התם דכתיב כו'. סוטה דף ל"ד [ע"א]:

מוסף רש"י

ואין תמות וזכרות בעופות. האי קרא דריש הנאמר בכל הקרבנות (ויקרא כב) איש איש מבית ישראל אשר יקריב קרבנו לכל נדריהם וגו' לרצונכם תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים מדלא כתיב לרצונכם תמים זכר ולישתוק, לימדך שאין מקפיד על תמות וזכרות אלא על אלו (קדושין כד:). בבהמה כתיב תמים זכר אבל עוף לא כתיב ביה לא תמים ולא זכר, הלכך לא פסלי ביה מומים קטנים כגון דוקין שבעין, אלא מומין גדולים כגון מחוסר אבר, וטעמא משום הקריבהו נא לפחתך (חולין כג.) **למחוסר אבר שנאסר לבני נח.** כל זמן שלא ניתנה תורה אף ישראל נקראו בני נח (ע"ז נא.): **ומכל החי וגו'.** על שם שהיה עתיד נח להקריב מהן דכתיב (בראשית ח) ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' (שם ה:) **מלחיות זרע נפקא.** דבר שעושה פירות, וטריפה שניקב קרום של מח או שנחתכו רגליה שוב אינה יולדת. **אלא למ"ד טריפה יולדת.** איצטריך מכל החי למעוטה דלא נפקא מלהחיות זרע: **בדומין לך.** ולא טרפה, הלכך מכל החי למחוסר אבר אתא: **ודילמא נח גופיה טריפה הוה.** ואע"ג דחי כמה שנים דלמא טריפה חיה ס"ל, הלכך לא נפקא מאתך למעוטי טריפה ואתא מכל החי למעוטה ולא ממשמעותא דהחי, דהא טריפה חיה, אלא מריבויא ומפרשים להאי החי לשון בריאות, וטריפה הוא דלאימעוט אבל מחוסר אבר לא (שם נא.) **תמים בדרכיו.** עניו ושפל רוח: **צדיק במעשיו.** בלא חמס (שם ו.) **לחיות זרע למה לי.** הא איימעוט טריפה (שם נא.) **מהו דתימא אתך לצוותא בעלמא.** לעמוד עמו י"ב חדשים בתיבה ומיהו טריפה לא תעייל שלא תמות ובטל הצוותא, אבל זקן וסריס שפיר דמי קמ"ל (שם ו.). או: אי מאתך טריפה הוא דממעיט אבל זקן וסריס מחמת חולי דאנא אמינא לצוותא בעלמא אמר רחמנא לעיילינהו וטריפה לא ניעול שתמות בתיבה, אבל לעשות פירות לא איכפת ואפילו זקן וסריס ליעול (שם ובע"ז שם ו.): **מאותן שלא נעבדה בהן עבירה.** שלא נזקקו אלא לבן זוגם (סנהדרין קח: עי"ש) **תתקע"ד דורות.** באלפים שנה שקדמה תורה לעולם היו עתידין דורות הללו להבראות, שנאמר (תהלים קה) דבר צוה לאלף דור, וראה הקב"ה שאין העולם מתקיים בלא תורה כל כך והעבירן ולא בראן ונתנה לכ"ו דורות, הרי שחסרו תתקע"ד מאלף (שבת פח:):

מסורת הש"ס

א) קידושין כד: מנחות ו. כה. [חולין כג.] תמורה יז. ת"כ ויקרא נדבה פרש' ו ה"ג, אמור פרש' ז ה"ב, וע' ירוש' שקלים פ"ד ה"ד, ב) ע"ז ה: נא. כל הענין ירוש' פסחים פ"ט ה"ה, מגילה פ"א הי"א, סוטה פ"ט ה"ה, ג) [חולין נז:] תוספ' חולין פ"ג ה"ו, וע' תו"כ שמיני פ"ג ה"ט וה"י, אחרי פי"ב ה"ח, ירוש' נזיר פ"ו ה"א, ד) [סנהדרין קח: ע"ש], ה) ירוש' מגילה שם, ו) [ע"ז כד.], ז) כתב רש"י בע"ז מו. ד"ה בני ר"ח. יהודה וחזקיה שמן, ח) מכילתא יתרו פ"א, ירוש' שם, ט) מכילתא ר"פ יתרו, בחדש פ"ב, ספרי ברכה שמג, י) [סוטה יא. ע"ש], כ) [חגיגה יד. שבת פח:], ל) עי' בפנים מאירות, מ) לעיל נג:, נ) ב"ר פכ"ח ד, ס) ע' בתו' ע"ז ו. דמתרצו בע"א, ע) בע' בכ"מ בפי"ג מהל' גירושין [הט"ז] מה שהקשה על הרמב"ם וע' בבה"ז ובפ"מ, פ) וע"ע תו' חולין מב: ד"ה ואמר, עירובין ז. ד"ה כגון וכו' ומיהו, גיטין נו: ד"ה וניקר, ב"ק נא. ד"ה נעביד, בכורות לז: ד"ה כדי.

הגהות הב"ח

(א) גמ' שמע ובא שהרי: (ב) רש"י ד"ה ה"ג זכרים וכו' ולא (אמרי') [גרסי' דאמר מר] תמות וזכרות בבהמות (לאפוקי לא בעופות) כו' דמאי איריא:

שינויי נוסחאות

א] צ"ל דא"ר (*ש"מ): ב] צ"ל אמר הקב"ה לנח הבא וכו' (ש"מ, וכעי"ז בכתה"י): ג] צ"ל ההוא למעוטי (*ש"מ): ד] ליה רחמנא לנח (ש"מ): ה] בש"מ נוסף אמר מר: ו] נ"א מאותן שעתידין ליטהר. ועי' מהרש"א שכ"ה הגי' הנכונה (הגרי"ב. וכ"ה בכתה"י). ולכא' גיר' זו מוכרחת, דאי טמאים היינו שנעבדה בהן עבירה א"כ האיך יתפרש הא דכתיב מטהורים ז' ומטמאים ב', למה לי ב', יקח ז' מאותן שלא נעבדה בהן עבירה. בשלמא ממין טמא אי אפשר שיהא טהור, אבל מזו שנעבדה בהן עבירה הרי אפשר ליקח אחרים וצ"ע (גל' קה"י). ובש"מ גורס כנדפס לפנינו אלא שאח"כ מוסיף ל"א מאותן העתידין ליטהר: ז] בכל כתה"י ובקצת דפו"י הנוס' לכל קרבו עולות. וכ"ה ברש"י, וכ"ג הש"מ. והמכוון הוא דלא גרסינן "הכל" דמשמע דקאי על הקרבנות, אלא גרסי' "לכל" דקאי על המקריבים. וכן משמע מפירש"י. ולפי"ז לא גרסינן נמי בסמוך להתיבות שבסוגריים, וליתא נמי בכתה"י ודפו"י. וכ"ג טה"ק וכעי"ז בח"נ ע"ש ביאורם באורך. ובש"מ תחת התיבות שבסוגריים גורס ולבני נח, והמכוון אחד. והנוסח אשר בדפוסים שלנו הוא עפ"י הגהת העין יעקב ובה"ז, ועי' רש"ש. ובשפ"א תיקן לשון נוסח זה דכל"ל אימא שלמים ועולות והתניא עולות ולא שלמים ההוא כמ"ד לא הקריבו כו'. וע"ש: ח] צ"ל לבני. וכן בכל הנך דלקמן (ש"מ, כתה"י): ט] צ"ל התנערי. וכן ברש"י (ש"מ ומהרש"א): י] צ"ל משמיני. וכ"ה ברש"י ד"ו (*ש"מ): יא] נ"א יתרו לאחר מתן תורה הוה הניחא וכו' (*ש"מ): יב] צ"ל מ"ד (*שמכ"י): יג] נ"א שכשנתן הקב"ה תורה היה הקול (כי"מ ור' וק'): יד] לעולם שנאמר ה' למבול כו' כצ"ל (*ש"מ): טו] עי' רש"י דפי' שנשבע שלא ישחיתם. והק' בס' תו"ק דא"כ מה שאלו שוב שמא מביא מבול של אש. וע"כ תיקן נוסח הגמ' דכצ"ל שמא מבול בא לעולם אמר להם ה' למבול ישב כבר נשבע הקב"ה שאינו מביא מבול לעולם. אמרו לו מבול של מים וכו' נשפט אמר להם וישב ה' מלך לעולם כבר נשבע שאינו משחית וכו'. ובזה א"ש פירש"י: טז] לעולם שנאמר כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי (*ש"מ) מעבור מי נח עוד על הארץ אמרו לו כו' (כי"צ) שמא מבול וכו' שנאמר ה' באש יבא אמר להן כבר נשבע (ש"מ): יז] נ"א שנאמר ה' באש יבא (ישעי' סו) (ש"מ). וע' סוטה יא ע"א: יח] נ"א שאינו מביא מבול כל עיקר שנאמר ולא יהיה עוד מבול לשחת כל בשר. ואלא מה קול כו' (*ש"מ): יט] והוא מבקש (כי"מ): כ] נ"א ר"א בן יעקב (גליון): כא] צ"ל דכתיב (*ש"מ): כב] צ"ל להודיעו (*ש"מ): כג] צ"ל דלאו (ב"ש): כד] שנים ידע שהן (*ב"ש): כה] ס"א הכל (גליון עפ"י בה"ז). ובכתה"י כלפנינו. ועי' לעיל אות ז. והרש"ש כ' לדבור זה הד"א עם שלפניו, ומתיבת קרבו עולות הוא לדבור חדש: כו] בני נח הוו (ב"ש): כז] צ"ל אלא (ב"ש): כח] נלצ"ל דאיצטריך (באה"מ): כט] צ"ל בדדמי (צ"ק): ל] לא חיישינן ליה כנלצ"ל (באה"מ):